

”ירח טבת - מאוד לקיתי בו”

ח', ט', י' בטבת - והמשותף להם

א. קראו את הקטע הבא (מתוך סליחות לעשרה בטבת):

אזכרה מצוק אשר קראני
בשלוש מכות בחודש זה הכני...
הלוא שלושתן קבעתי תענית
ומלך יון אנסני לכתוב דת יונית...
זועמתי בתשעה בו בכלימה וחפר...
טרוף טורף בו הנותן אמרי שפר
הוא עזרא הסופר.
יום עשירי צווה בן בוזי החוזה
כתוב לך בספר המחזה...
סדר פורעניות בתוך לבבי יבעיר
בבוא אלי הפליט לאמור הוכתה העיר.

השלימו:

* בחודש טבת _____ - תאריכים קשים:

_____ - בח' בטבת -

_____ - בט' בטבת -

_____ - בי' בטבת -

* אלו מהם הפכו לימי תענית לכל? _____ ואלו לפרט (תענית צדיקים)?

שימו לב!

הסדר הכרונולוגי - הפוך: המצור על ירושלים הושם כמאה שנים לפני פטירת עזרא, ואף היא קדמה כמאה שנים לתרגום השבעים.

ב. קראו את קטעי המקורות הבאים:

*מעשה בתלמי המלך שכינס שבעים ושנים זקנים, והכניסם בשבעים ושנים בתים, ולא גילה להם על מה כנסם ונכנס אצל כל אחד ואחד מהם ואמר להם: "כתבו לי תורת משה רבכם!" נתן הקב"ה בלב כל אחד ואחד עצה והסכימו כולם לדעה אחת. (מגילת תענית)

* לא מצא תלמי שינוי כלל, בין תרגומו של זה לתרגומו של זה. אפילו באותם המקומות שהתכוונו הזקנים לשנות בתרגום מן המשמעות הידועה, כולם לדעה אחת התכוונו... והיה בדבר זה קידוש השם הגדול וקידוש שם ישראל וחכמיו. (תודעה).

חשבו: לכאורה - מעלה גדולה יש ב"תרגום השבעים", והיא: _____

קראו את המקור הבא:

"שמונה בטבת - נכתבה התורה יונת בימי תלמי המלך, והחושך בא לעולם שלושה ימים" (מגילת תענית)
השאלה המתבקשת לאור הדברים: מהי חומרתו של _____, שעקב כך _____?
אם אינכם בטוחים בה, בדקו תשובתכם (עפ"י חלק ה' של העבודה)

ג. קראו את רשימת התאריכים הבאה:

כ"ט תשרי - פטירת שמעון הצדיק

כ"ח אייר - פטירת שמואל הנביא

כ"ד אלול - פטירת חבקוק הנביא

האם תאריכים אלו צוינו כימי צום? _____

קראו את הקטע הבא:

"בתשעה בו, תענית צדיקים, שבו מתו עזרא הסופר ונחמיה בן חכליה שהעלו את ישראל מבבל ופרנסו אותם בכל צרכיהם, ובמותם, חשכו עיניהם של ישראל שבאותו הדור, ואבדו מהם הרבה דברים שהיו ראויים לקבל משני פרנסים טובים אלה, ולא היתה תמורה לאבידה זו".

* לידיעתכם - עזרא הסופר נפטר בגיל 110

נסחו את השאלה המתבקשת: מדוע צוין דוקא יום פטירתם של _____, ולא של גדולינו האחרים?
מהו האסון הגדול במאורע זה? _____

ד. קראו את הצטוט הבא:

"ויהי בשנה התשיעית למלכו, בעשור לחודש, בא נבוכדנאצר מלך בבל, הוא וכל חילו על ירושלים, ויחן עליה ויבנו דיק סביב. ותבוא העיר במצור עד עשתי עשרה שנה למלך צדקיהו... (מלכים ב, כ"ה)".

מלבד הטלת המצור על ירושלים, כמפורט בפסוקים הנ"ל, ארעו צרות נוספות לעם ישראל. מהן - בחודש טבת עצמו. כמו גרוש יהודי פורטוגל בכ"ג בטבת ה' רע"ז, ומהן - בחודשים אחרים - כמו: כ' בסיון - יום זיכרון לפרעות ת"ח ות"ט, מסעי הצלב ועוד.

מדוע רק לזכר - _____ נקבע צום בי' בטבת?

מהי החומרה שבהתחלת המלחמה, בראשית המצור?

ה. התשובה המשותפת לכל התאריכים -

תרגום השבעים - עד אז התורה היתה כמוסה מעין הגויים, חתומה וידועה כמלאת רבדים שונים: - פשט, רמז, דרש וסוד.

התרגום - מבטל תופעות יחודיות אלו וכן קרי וכתוב, מלא וחסר ועוד. מכאן ואילך - מתחילה תקופה בה התורה גלויה לכל. משל לארי שניצוד וכלאוהו בסוגר. קודם שנכלא, היו הכל יראים ממנו ובורחים, עכשו הכל מציצים בו ואומרים: היכן גבורתו של זה?

השלימו את הנמשל על מעמדה של התורה: כך התורה: _____

פטירת עזרא ונחמיה - עם מותם מסתיימת תקופת הנבואה ומתחילה תקופה בה עם ישראל אינו זוכה להארות- של ידיעת רצון ד'.

עיינו בציטוטים הבאים ותארו את מעמד הנביא:

"לפנים בישראל כה אמר האיש בלכתו לדרוש אלוקים לכו ונלכה עד הרואה, כי לנביא היום יקרא לפנים הרואה" (שמואל א' ט' ט)

"בעת ההיא חלה אביה בן ירבעם, ויאמר ירבעם לאשתו: קומי נא והשתנית ולא ידעו כי את אשת ירבעם, והלכת שילה, הנה שם אחיה הנביא... הוא יגיד לך מה יהי לנער... ואחיהו לא יכול לראות כי קמו עיניו משיבו וד' אמר... הנה אשת ירבעם באה לדרוש דבר מעמך...כזה וכזה תדבר אליה"

המצור - אף הוא מסמל סיום תקופת הפריחה של ירושלים, ותחילת היותה נתונה למשיסה מצד האומות עד אז – לא ההינה אף אומה לכובשה.

*** קראו את הציטוטים הבאים :**

"איכה ישה בדד העיר רבתי עם, שרתי במדינות היתה כאלמנה... (איכה א , א')
שמונה עשרה שנה היתה בת קול יוצאת בפלטין של נבוכדנאצר ואומרת, עבר רע, עלה והחרב בית ריבונך, שאין - בניו שומעים לו, נתירא ולא עלה".
תארו בלשונכם את מעמדה של ירושלים:

1. שלושה תאריכים - וקו אחד משותף:

סיום תקופת אור, פריחה ושגשוג, פגיעה במעמדם של התורה בקדושתה, ההנהגה וירושלים, ותחילת תקופת חשכה, עוורון וקלקלה.

ראשית ההדרדרות הזו, היתה בי 'בטבת, עם התחלת המצור.
הראשית - החשובה ביותר, וכשלוקה הראשית - על כלל ישראל לציין זאת בצום.
"בעשירי לחודש / סמך מלך בבל / וצר על עיר הקודש . . . והיה מדי חודש / לאבל כנורי"

2. מענין לענין

עוד על חשיבות הראשית-

בררו:

העם שנענש על היותו "ראשית" - _____ - ראשית גויים - עמלק".
משל לאמבטיה

העיר שהוקדשה לה' על היותה ראשית הכבושים בארץ _____ וחז"ל קוראים לה: "חלקה של ארץ ישראל" (כל שללה היה חרם ואסור בהנאה)

הבן הראשון זוכה ומקימים בו מצות _____ להוציאו מקדושת בכור.

התבואה הראשונה נכרכת בגומי למצוות _____.

בראשית **כל עיסה** יש להפריש _____

מראשית **דגןך תירושך ויצהרך** יש להפריש _____

ומכאן נלמד על כוחם של שנות הראשית, ימי הנעורים, כי רב הוא ואסור לאבדו.